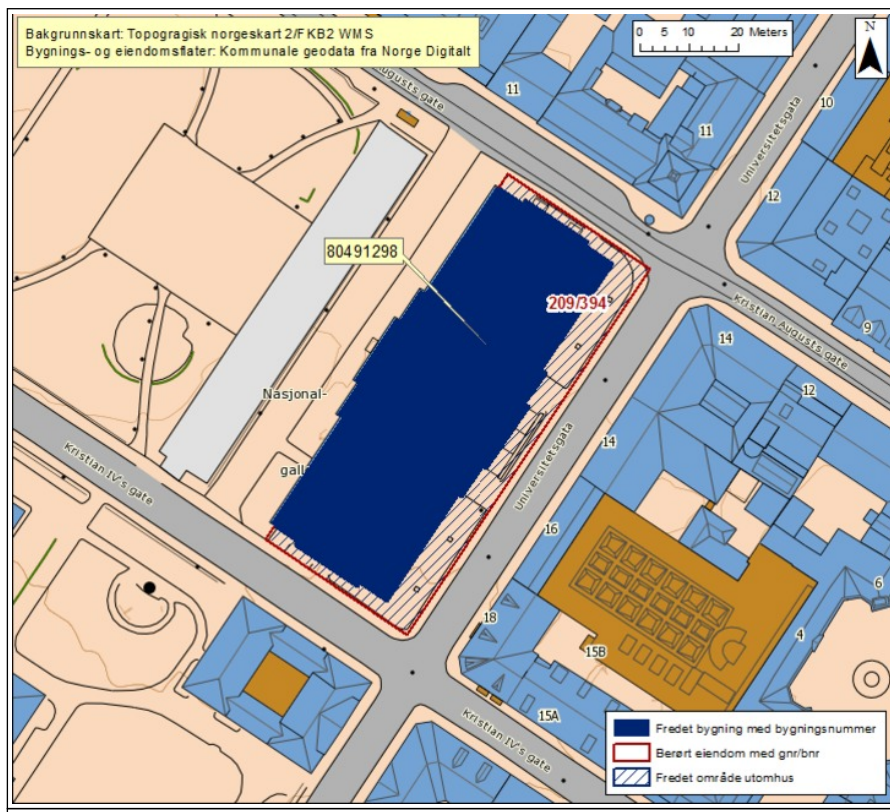

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Oslo
Kommune:	301/Oslo kommune
Opprinnelig funksjon:	Skulpturmuseum
Nåværende funksjon:	Nasjonalgalleri
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	2

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
220	UNIVERSITETSGT. 13, MUSEUMSBYGN.	1880 - 1924	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	80491298	209/394
9903677	Utomhus		Verneklasse 1, fredning	Utomhus		209/394

Vern kompleks

Formål:	Formålet med fredningen er å sikre et arkitektonisk og kulturhistorisk sentralt anlegg innen nyrenessansen i Norge, og et viktig nasjonalt monumentalt anlegg knyttet til forskning og formidling av skulptur og billedkunst.
Begrunnelse:	Kulturhistorisk viser anlegget viktigheten av å skape et monumentalt bygg til vår fremste maleri- og skulptursamling, i en historisk viktig periode. Anlegget er sammen med Kunstindustrimuseet, Historisk museum og Nationaltheateret en del av nasjonsbyggingens konsoliderende fase hvor sentrale kulturinstitusjoner etablert i første halvdel av 1880-tallet fikk egne bygninger i sentrum av hovedstaden. Det er betydelige nasjonale verdier knyttet til Nasjonalgalleriet, da det er en av våre første museumsbygninger, og et uttrykk for tiden da Norge etablerte seg som en selvstendig stat etter 1814. Nasjonalgalleriet har som det ledende kunstmuseum i Norge lenge spilt en sentral rolle i formidlingen av nasjonal og internasjonal kunst.
Omfang:	Fredningen omfatter Nasjonalgalleriet med forhagen mot Universitetsgaten. Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør i 1-3 etasje. Fredet interiør omfatter innvendig hovedstruktur (rominndeling) og eldre arkitektoniske detaljer (dører, vinduer, listverk, overflater, dekor, etc.) Underetasjen er ikke omfattet av fredningen. Representative rom har særskilte bestemmelser.

Beskrivelse kulturmiljø

Nasjonalgalleriet ligger med hovedfasaden ut mot Universitetsgaten, med Kristian Augusts gate mot nord og Kristian IVs gate mot sør. Tvers over Kristian IVs gate ligger Universitetshaven, og på motsatt side av Tullinløkken for Nasjonalgalleriet ligger Historisk museum. Slik dannes det en åpen plass mellom de historiske anleggene. Begge museer ligger med ryggen vendt mot den åpne plassen, som i dag består av et opparbeidet parkområde og parkering.

Eiendomshistorikk

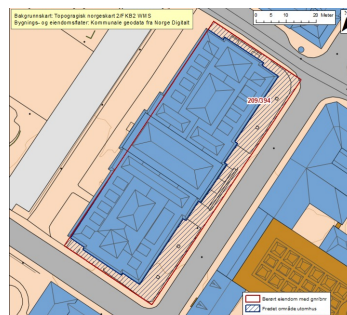
1880-1881: Bygningens opprinnelige del ble oppført av arkitekt Heinrich Ernst Schirmer og Adolf Schirmer. Dette tilsvarer dagens midtdel og hovedinngang.
 1906-1907: Sydflyøyen bygges og ferdigstilles.
 1924: Nordflyøyen ferdigstilles.
 Begge fløyer etter tegninger av arkitekt Ingvar Hjort, men etter forelegg av Adolf Schirmer.

Verneverdige bygg

Byggnr: 220
GAB nr: 80491298
Navn: UNIVERSITETSGT.
13, MUSEUMSBYGN.
Oppført: 1880 - 1924

Byggnr: 9903677
GAB nr:
Navn: Utomhus
Oppført:

Bildet viser Nasjonalgalleriets Vestfasade mot Tullinløkka Foto: Erik Ruud
Opphavsrett: statsbygg

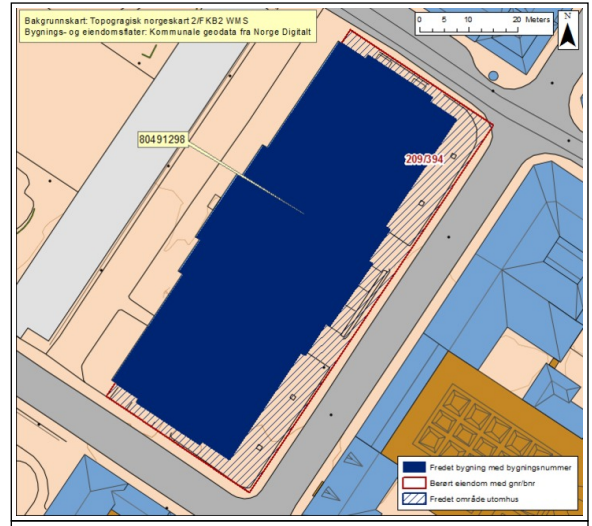
Bildet er tatt i sørlig retning i krysset Kristian Augusts gate og universitetsgata og viser Nasjonalgalleriets østfasade langs sistnevnte gate
Foto: Erik Ruud Opphavsrett: statsbygg

BYGNING 220 UNIVERSITETSGT. 13, MUSEUMSBYGN.

Kompleks 91 NASJONALGALLERIET, OSLO

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	80491298
Gnr/bnr:	209/394
Oppført:	1880 - 1924
Byggherre:	Christiania Sparebank
Arkitekt:	Adolf Schirmer (H.E Schirmer)
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Museum
Regulering:	Regulert: Er regulert til tomt for offentlig bygning. ref S-2255, 28.07.77, og senere endringer i reguleringsbestemmelsene, ref S-2937, 01.10.87.
Vernestatus:	Forskriftsfredet etter kulturminneloven §22a .. Annet vern: Gul liste

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen representerer den internasjonale nyrenessansen. Den er oppført i tre byggetrinn hvor midtpartiet er fra 1881, sydføløyen fra 1907 og nordfløyen fra 1924. Bygningen var tegnet nettopp for å utbygges etappevis og fremstår i dag helhetlig slik den var tenkt i prosjektet til arkitekten. Materialbruken i konstruksjonen er imidlertid noe forskjellig i de forskjellige byggetrinn. De fire griffene over midtpartiets attikaetasje var opprinnelig av malt støpejern, de nåværende avstøpningene er av malt glassfiber (originalene er lagret).

Sammendrag bygningshistorie

Det nåværende Nasjonalgalleriets midtre del ble oppført i 1880-1881 tegnet av arkitekten Henrich Ernst Schirmer, men sønnen Adolf Schirmer overtok prosjektet. Hele det nåværende anlegget ble uttegnet, men kun midtpartiet oppført. Sparebankens skulptursamling, som var opprettet i 1869, flyttet inn og Nasjonalgalleriet leide annen etasje fra 1882. Det var fra begynnelsen planlagt utvidelse med to fløyer, en for Nasjonalgalleriet (opprettet 1837), og en for et kunstindustrimuseum. Kristiania Kobberstikk- og Haandtegningsamling fikk leie en sal i tredje etasje fra august 1883. I 1885 ble bygningen og et legat for driften skjenket Kristiania kommune. Skulpturmuseet og Nasjonalgalleriet ble slått sammen i 1903 og skiftet navn til Statens kunstmuseum. Dette so følge av at kommunen overdro bygningen til staten med et større bidrag for oppførelsen av fløyen. Sydføløyen ble deretter oppført 1904-1907 og nordfløyen i 1924. Dette var etter tegninger av Adolf Schirmer, utført av arkitekt Ingvar Magnus Olsen Hjort. Sandsteinsbruddet i Kinnekulle i Sverige og teglverket ved Bunnefjorden måtte gjenåpnes for å få identiske fasadematerialer til fløyen. Enkelte interiører var utført av Arnstein Arneberg. Bygningen i sin helhet ble i 1926 tildelt premie fra Houens legat for god arkitektur. Oppgitt arkitekt var da Adolf Schirmer. Institusjonens navn ble endret til Nasjonalgalleriet i 1920, det samlende navn for både skulptur-, og billedkunstsamlingen. I 1990 ble museets samling av kunst fra etter 1945 overført Museet for samtidskunst. Samlingene i Nasjonalgalleriet omfattet i 2001 ca. 4500 malerier, 900 originalskulpturer, 950 avstøpninger og 46000 arbeider i kobberstikk- og håndtegningsamlingen. Institusjonen ble i 2003 innlemmet i stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.

Bygningshistorikk

1880	1881	Christiania skulpturmuseum oppført, dette tilsvarte midtdelen av Nasjonalgalleriets nåværende bygning. Besto av saler for skulptursamlingen i første etasje, seks saler til malerier i annen etasje. I tredje etasje to saler sammenbundet av to korridorer.
1893		Vestsalen utbygget til tre kabinetter (Willoch 1937:137).
1904	1907	Sydfløy oppført: i kjelleren en hvelvet vestibyle med trappeløp opp ved siden av, bibliotek, 2. etasje: en rekke kabinetter og en stor overlyssal (kvadratsalen). 3. etasje korridor øst-vest mellom bakgård og lyssjakten over overlyssalen i annen etasje. Første etasjes sydsal for avstøpninger og skulptur (flere avstøpninger innkjøpt).
1912	1913	Innredningsarbeider av ark. Arnstein Arneberg: Renaissancegalleriet.
1923	1924	Nordfløy oppført: 1. etasje: den franske sal, bibliotekssal, foredragssal, direktørkontor med forværelse (sistnevnte nå kjøkken for kaféen) og vestibyle og garderobe for foredragssalen i kjelleren samt magasiner. 2. etasje: to store overlyssaler flankert av ni kabinetter. 3. etasje ni kabinetter med overlys. Hver side her forbundet av korridor. Fundamenter, grunnmur og bjelkelag av armerte betongbjelker med varierende overgulv.
1929	1933	Reparasjon og ombygging av midtpartiet. blant annet installering av elektrisk lys. Himlingene ombygget til en mer "tidmessig form" og dørene ble gjort lavere. To saler på sydsiden av midtpartiet i annen etasje sammenslått til én, med gallerier i tredje etasjes høyde (Willoch 1937:183). Kabinettene på vestsiden i annen og tredje etasje sammenslått til en sal i hver etasje, vindeltrappen ble fjernet. To overlyssaler i annen etasje med nye overlys. Sydfløyens tredje etasjes to saler helt ombygget til overlys. Vindusrekkene i 3. etasje ble blendet og antagelig trappehusets arkader.
1930		Ca-tidspunkt. Takkonstruksjonene rundt overlysene i hovedsak av armert betong. Midt- og sydfløy ombygd med dette.
1936		Bakgård i sydfløyen overbygget til utstillingssaler med etasjeskillere og overlys. Allerede planlagt ved oppførelsen som et senere byggetrinn.
1960		Ca-tidspunkt. Den franske sal omgjort til kontorer.
1961		Vestibylen oppusset. Nytt vindfang av glass med diagonale sprosser av eik.
1970		Ca-tidspunkt. Ny ståltrapp i sydfløyens opprinnelige trapperom med heis.
1980		Ca-tidspunkt. Griffene av støpejern erstattet av kopier i glassfiber. Kobberstikksamlingens lokaler entresolert, hjørnerom omgjort til kontorer.
1983		Buede markiser montert i utvendige vindussmyg.
1990	1994	Nye overlys med bæresystem av aluminiumsprofiler og 2-lags isolerglass. Opprinnelig konstruksjon beholdt innvendig. Taket nytteket med kobber. Endring av takrenner.
2000		Ca-tidspunkt. Handicapinngang under hovedtrapp.
2001	2005	Modernisering av publikumsarealene ved arkitekt Kristin Jarmund. Vestibyle, butikk, Den franske sal gjenopprettet og innrettet til kafé, skilting. Kulverter for ventilasjon og el. kabler. Kjøkken og anretning for kafé innrettet.
2003		Nye bærekonstruksjoner under Den franske sals bjelkelag for å bære kafébuffeten.
2004		To halvvegger fjernet for å utvide butikken. Veggene fra ca 1913 bygd for å underdele nordgalleriet i midtdelen fra 1881 til tre rom for renessanseavstøpningene. To eikeportaler demontert og lagret.
2005		Frednings sak påbegynt.
2011		Nasjonalgalleriet fredet etter forskrift § 22a, 20.12.2011 Kilder: RA-arkiv, Oslo kommune, Oslo byarkiv, Thiis, Jens osv.: Norsk malerkunst i Nationalgalleriet. Kristiania 1912. Ferdigmelding nr. 381 Statens bygge- og eiendomsdirektorat. Dietrichson, L.: Skulpturmuseets Samling af Afstøbninger og originale Billedhuggerarbejder. Christiania 1882. Willoch, Sigurd: Nasjonalgalleriet gjennom 100 år. Oslo 1937. Norsk kunstnerleksikon.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen er å sikre de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene bygget formidler. Nasjonalgalleriet representerer et sentralt verk innen nyrenessansen i Norge, og er preget av betydelige arkitektoniske kvaliteter som gjør dette til et kulturminne av nasjonal verdi. Kulturhistorisk sett viser anlegget hvor viktig det var for Norge å skape et monumentalt bygg til vår fremste maleri- og skulptursamling.
Begrunnelse:	Nasjonalgalleriet har som det ledende kunstmuseum i Norge lenge spilt en sentral rolle i formidlingen av norsk og internasjonal kunst. Nasjonalgalleriet preget av betydelige arkitektoniske kvaliteter som gjør dette til et kulturminne av nasjonal verdi. Både far og sønn Schirmer har her skapt et viktig bidrag i norsk nyrenessanse. Byggets etappevise utbygging med en sjelden nøyaktig kopiering av materialbruk og form er også et viktig dokument over en sterk vilje til å opprettholde en opprinnelig ide. Bygningen er gjennomarbeidet med tidstypiske detaljer.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør samt interiør i 1.-3. etasje. Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør. Fredet interiør omfatter innvendig hovedstruktur (rominndeling) og eldre arkitektoniske detaljer (dører, vinduer, listverk, overflater, dekor etc.). Underetasjens interiør er ikke omfattet av fredningen. Representative rom har særskilte bestemmelser.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn: Foredragssal

Beskrivelse: Foredragssal fra 1924. Senere kalt gipssalen fordi museets avstøpninger ble samlet her. Søylor med stucco lustro. Støpt balustrade med dobbel trapp av kalkstein til kjeller, opprinnelig med oppgang fra egen vestibyle i kjelleren under podiet. Gulvet har brun linoleum. Langs taket er montert en avstøpning av parthenonfrisen, som var en del av Skulpturmuseets opprinnelige bestand. Senere vegg bak søylene er fjernet og rommet har sin opprinnelige utstrekning.

Avstøpningene fra Skulpturmuseet som var samlet her ble fjernet fra salen og hensatt til lagre i kjelleren og annet sted. Kun Nike fra Samothrake står igjen.

Interiørnr:

Interiørnavn: "Den franske sal"

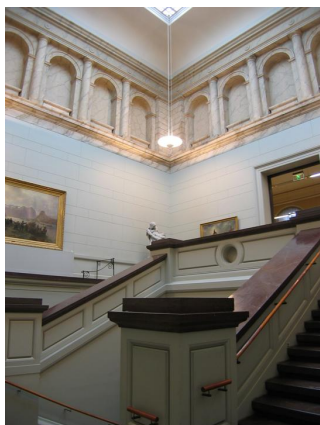
Beskrivelse: Gave fra den franske stat 1924 for å romme en samling avstøpninger av fransk 1500-1700-talls skulptur som ble gitt samtidig. Arkitekt Arnstein Arneberg i Louis IV-stil. Omfattende flerfargede stucco lustroarbeider på veggene (bl.a. forskjellige marmor-, alabast-, onyx- og malakittimitasjoner) samt store avstøpninger av relieffer av Goujons nymfer (originalene i Louvre fra Fontaines des Innocents 1547-1549). Pilastre med forgylte kapiteler. Gulv eik stavparkett. Himling hvitmalt med forgylte lister. Buffetarrangement av Kristin Jarmund 2005 i glass med skap og lyseffekter.

Interiørnr:

Interiørnavn: Hovedtrapp

Beskrivelse: Fra 1881. Selve trappen og håndløper av mørkerød Hellekis kalkstein. Blindbuefrisen var opprinnelig åpne arkader til tredje etasjes saler og korridorer (jfr. Willoch). Avsatsene langs trappens tre sider er tiltenkt skulptur.

Interiørnr:

Interiørnavn: Langaard-salen

Beskrivelse: Innrettet i 1923 etter gave fra Chr. Langaard. utført av arkitekt Arnstein Arneberg. Brystpanel av nøttetre i kassetter, stilen tilpasset samlingen av 64 malerier av flamske, spanske og italienske mestre samt 6 skulpturer, hovedsakelig renessansearbeider. Eik parkett.

Interiørnr:

Interiørnavn: Vestibyle

Beskrivelse: Fra 1881. Opprinnelige svenske Hellekis kalksteinsfliser, hovedsakelig mørkerøde og dels grå i mønster. Kraftig utformet tak med konsoller. Kasette-tak i tønnehvelv mot trapperom.

Interiørnr:

Interiørnavn: Tidligere vestibyle for foredragssal

Beskrivelse: Gulvet er lagt med rød kalkstein (ant. Hellekis) og opprinnelige dører og himling er bevart. Trappeløpet med kalkstein går opp fra tilgrensende rom som er lagt med gule klinkers og har hatt brystninger av beiset panelverk.

BYGNING 220 UNIVERSITETSGT. 13, MUSEUMSBYGN.

Kompleks 91 NASJONALGALLERIET, OSLO

Interiørnr:

Interiørnavn: Søndre vestibyle, nå vareinngang.
Beskrivelse: Granittsøyler og speilhvelf med trekninger. Gulv med kalksteinsfliser (Hellekis). Rommet er nå oppdelt. Opprinnelig dører bevart.

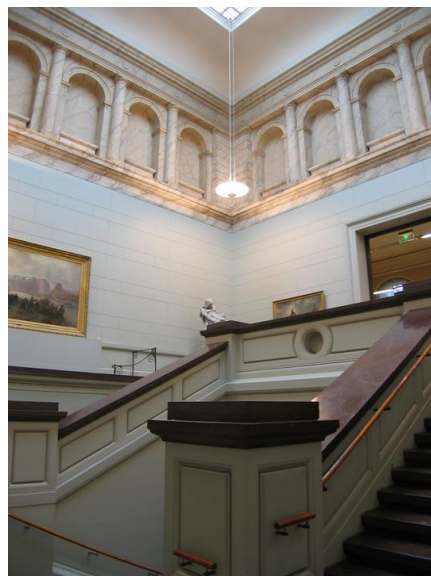

Interiørnr:

Interiørnavn: Trapperom i nordfløyen
Beskrivelse: Trapp med smijernsgelender og polert håndløper av mørkt tre. Trappetrinn av rød Hellekis kalkstein. Tidligere ble trapperommet brukt til utstilling av store malerier som nå er fjernet.

Foto: Magnus Torp Opphavsrett: Statsbygg

Bildet viser hoveddrappet som ligger sentralt i huset
Foto: Magnus Torp Opphavsrett: Statsbygg

BYGNING 220 UNIVERSITETSGT. 13, MUSEUMSBYGN.

Kompleks 91 NASJONALGALLERIET, OSLO

Hovedinngang Foto: Magnus Torp Opphavsrett: statsbygg

Bildet viser Nasjonalgalleriets vestfasade mot Tullinløkka Foto: Magnus Torp Opphavsrett: Statsbygg

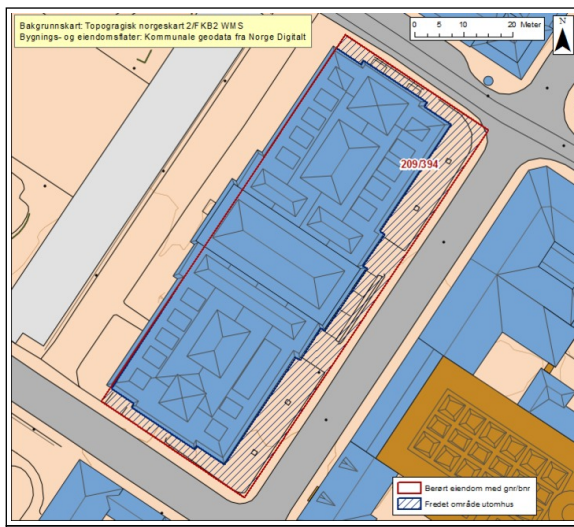
Nasjonalgalleriets østfasade. Foto: Magnus Torp Opphavsrett: Statsbygg

BYGNING 9903677 Utomhus

Kompleks 91 NASJONALGALLERIET, OSLO

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	
Gnr/bnr:	209/394
Oppført:	
Byggherre:	
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	Forskriftsfredet etter kulturminneloven §22a ..

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Foran bygningens østre og søndre fasade er det blomsterbed som er ca. to meter i bredden og med trimmede busker bak blomstene, inn mot fasaden. Langs fortauet er et lavt gjerde av malt jern. Her står fire statuer, to på nordsiden av hovedinngangen og to på sørsiden. Denne grønne stripen brytes i midten av hovedinngangspartiet som er litt fremhevet fra resten av bygget, og hovedtrappa som går ut til fortauskanten.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen av utomhusområdet er å bevare forhagen langs Nasjonalgalleriets frontfasade som en integrert del av det helhetlige anlegget.
Begrunnelse:	Nasjonalgalleriet utgjør et viktig bidrag i norsk nyrenessanse. Byggets etappevise utbygging med en sjelden nøyaktig kopiering av materialbruk og form er også et viktig dokument over en sterk vilje til å opprettholde en opprinnelig ide. Bygningen er gjennomarbeidet med tidstypiske detaljer. Forhagen er planlagt inn anleggets helhetlige stil. Nasjonalgalleriet har som det ledende kunstmuseum i Norge lenge spilt en sentral rolle i formidlingen av nasjonal og internasjonal kunst.
Omfang:	Omfanget av fredningen er forhagen langs Nasjonalgalleriets frontfasade og langs kortsidene av bygningen.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Skule Vaksvik "sjøløve", 1958 Foto: Magnus Torp Opphavsrett: Statsbygg

Rolf Lunde "Tåmpeter", 1927

BYGNING 9903677 Utomhus

Kompleks 91 NASJONALGALLERIET, OSLO

beplantet bed foran bygningens fasade. Foto: Magnus Torp Opphavsrett: Statsbygg

Stephan Sinding "Volund smed", 1878

Georg Kolbe "Pieta", 1930 Opphavsrett: Statsbygg

Gustav Vigeland "Mann og kvinne", 1905

